Beste leden van het Bestuursplatform,

Hierbij nodigen wij u uit voor de vergadering van een extra Bestuursplatform

Donderdag 30 juni 2021 van 11:00 uur – 12:00 uur

Locatie: via Teams

ANNOTATIE VOOR WETHOUDERS EVERHARDT EN VAN DOORNINCK
Opgesteld door R&D i.s.m afdeling EZ

Agenda

1. **Opening en mededelingen**

2. **Bespreken**

    a. *Gespreksonderwerpen NOVI-NZKG. In één uur worden vijf thema's met acht vragen tegen het licht gehouden die een relatie hebben met de MRA Verstedelijkingsstrategie en die uitwerking vragen in het NZKG via het NOVI-NZKG traject. Voor verduidelijkende vragen of een inhoudelijke toelichting zijn* [redacted] *(NZKG) en* [redacted] *(MRA Verstedelijkingsstrategie) aanwezig.*

Het NZKG-gebied is door het rijk vastgesteld als Novi-gebied. De snelheid van het proces rondom de Verstedelijkingsstrategie is de aanleiding voor het organiseren van dit gesprek. Het gaat vergezeld van een gespreksleidraad. Deze voedt het gesprek over de ruimtelijke consequenties van de energietransitie en circulaire economie. Beide thema's waren ten tijde van de vaststelling van de Visie NZKG 2040 in 2013 nog niet goed in beeld. Ontwikkelingen gaan snel en zijn urgent, waardoor in 2019 de oprichting van het thema-platform ET nodig bleek om aan de vraag naar versnelling te voldoen, en het NZKG als NOVI-gebied werd aangemeld. De samenhang en consequenties over en weer tussen beide platforms NZKG en ET NZKG is de essentie van dit gesprek, alsmede de relatie met, en doorwerking van de Verstedelijkingsstrategie MRA.

Bijgaande notitie gaat in op de meest urgente ruimtelijke opgaven en vraagstukken binnen het NZKG, te weten:

A) Energietransitie en circulaire economie
B) Bedrijventerreinen
C) De gebouwde omgeving
D) Natuur, landschap en water
E) Gezonde leefomgeving.

Onderwerpen van gesprek worden per opgave aangegeven.

Ad A) Energietransitie en circulaire economie
Gespreksonderwerp 1: Rol van NZKG in landelijk energiesysteem / (welke) ruimte voor nieuwe waardeketens als duurzame brandstoffen gebaseerd op waterstofeconomie.

Amsterdam ondersteunt de uitgangspunten in de CES NZKG, waar 3 infrastructuur-projecten worden beschreven als cruciaal voor de energietransitie:

1. Verzwaring van het elektriciteitsnet in de regio, om de groeiende vraag naar elektriciteit van de industrie (en de bebouwde omgeving) te faciliteren;
   Dit is ook heel relevant voor de gebouwde omgeving, er is een sterke relatie tussen CES en RES: de groei van de economie, woningbouw en energietransitie in de regio stelt zeer hoge eisen aan de infrastructuren, waaronder prominent het elektranet. Verzwaring regionale elektriciteitsinfrastructuur is cruciaal en van nationaal belang voor behalen doelen economie, wonen en duurzaamheid.
2. Aanleg van een 'Regional Integrated Backbone' voor waterstof tussen IJmuiden (Nobian/Tata) en de industrie in het Amsterdamse (en Zaanse) havengebied;
   Amsterdam ziet waterstof als een belangrijke sleutel voor een CO2-neutrale toekomst, en werkt – via de 'coalition of the willing' samen om met b.v. PoA, Schiphol , Tata en Nouryon, PNH aan een positionering van NZKG/MRA als hydrogen valley NZKG. Hierbij vormt waterstof de basis voor opslag van elektriciteit/ net-balancering, en waardeketens als aardgasvrije industrie en groene mobiliteit en de ontwikkeling van CO2-vrij staal en schone brandstoffen voor lucht- en zeevaart.
3. Ontsluiting van het CO2-netwerk onder de Noordzee, voor CO2 opslag vanuit Tata Steel en andere regionale industrieën (project Athos)
   Het NZKG zet in op CO2 opslag (CCS) op zee, via buisleidingen (Athos). Het Ministerie EZK werkt aan een 'brede verkenning CCS', waarin de omvang van Athos i.r.t. initiatieven Porthos uit Rotterdam en Artemis (van private partijen Shell en Total), onderzocht worden. Amsterdam ziet CCS als een tussenoplossing naar een uiteindelijk CO2 vrije productie.

Gespreksonderwerp 2: standpunt innemen over leidend of volgend
Energie-infrastructuur is cruciaal. We kunnen als NZKG meer leidend optreden, b.v. bij lobby, subsidie-trajecten, tav het doorbreken van 'catch 22' situaties (zonder concrete klanten mogen beheerders geen investeringen doen, ontwikkelaars kunnen pas aan de slag of bedrijven komen pas als ze zekerheid hebben), het versnellen van vergunningen, en/of het aanjagen van maatwerkoplossingen in een stedelijke omgeving (en dus aanpassen van de standaarden voor specifieke gevallen). De recent door Liander aangekondigde congestiemaatregel voor Westpoort en Buiksloterham/Overhoeks toont de noodzaak van versnelling.

Gespreksonderwerp3: ruimtelijke rol van CO2 transport in het NZKG
Het NZKG zet in op CO2 opslag (CCS) op zee, via buisleidingen (Athos). Het Ministerie EZK werkt aan een 'brede verkenning CCS', waarin de omvang van Athos i.r.t. initiatieven Porthos uit Rotterdam en Artemis (van private partijen Shell en Total), onderzocht worden. Een van de conclusies zou kunnen zijn, dat aanvoer van CO2 naar het NZKG (b.v. vanuit Chemelot) wenselijk is vanuit nationaal belang. Vooralsnog lijkt dat niet waarschijnlijk.

Ad B) Bedrijventerreinen
Bij de laatste toelichtende zin waarin het resultaat van onderzoeksbureau BCI worden genoemd, zijn bij de cijfers (619-895 ha) nog de nodige kanttekeningen te plaatsen.

Deze indicatieve cijfers van de toekomstige ruimtevraag zijn o.i. te grof ingeschat door dubbeltellingen. Wij hadden liever niet gezien dat deze tabel werd opgenomen, omdat de onderbouwing ontbreekt. Hier wordt de komende tijd nauwkeuriger naar gekeken door enkele specialisten van Amsterdam en provincie, samen met BCI. Daarnaast is de verhuisvraag het grootst onder *stedelijke* bedrijven (en dus niet havengebonden bedrijven). Het is niet de bedoeling dat deze allemaal op de bedrijventerreinen van het NZKG worden herplaatst. We zullen ook naar bedrijventerreinen elders in de MRA moeten kijken.

De belangrijkste conclusie is daarom dat weliswaar schaarste kan optreden van haven- en industrieterreinen, maar dat dit vooral afhankelijk is van (al dan niet) effectief en efficiënt gebruik van het bestaande areaal. De nadruk moet daarom liggen op goed vestigingsbeleid en rigoureuze intensivering. Pas daarna komen uitbreidingen aan de orde.

Gespreksonderwerp 4: nieuwe transfromatieplannen woningbouw alleen met voldoende ruimte voor bedrijven
Toen het uitgangspunt is geformuleerd is geen scherpe afbakening gegeven van 'nieuwe plannen voor woningbouw die leiden tot…'. De transformatiegebieden Haven-Stad, Achtersluispolder en dergelijke beschouwen wij niet als nieuw. De vraag is dus wel voor welke 'nieuwe plannen' die afspraken dus nodig zijn.

Tegelijkertijd is het eerste vraagstuk ook relevant voor bedrijven uit bestaande transformatiegebieden in de hele stad. Waar kunnen de bedrijven die daar weggaan naar toe en hoe sturen we daar als regio op. (met als belangrijk doel dat deze verschuivingen niet leiden tot verdringing op terreinen met haven- en industriefunctie.)

4a) niet havengebonden bedrijven buiten NZKG?
Vanuit Amsterdam geredeneerd kom je tot een soort ladder voor (niet-haven)bedrijven uit transformatiegebieden:
1. Is er plek op stedelijk bedrijventerreinen in Amsterdam?
2. Zo, nee is er plek op stedelijke bedrijventerreinen binnen de MRA?
3. Is het bedrijf belangrijk voor stad of regio? (zo nee, dan kan het ook elders)

4b) bereidheid deel Houtrakpolder onder randvoorwaarden aan te spreken?
Bij de uitwerking van de Ontwikkelperspectieven NZKG als onderdeel van de Verstedelijkingsstrategie wordt de randvoorwaarde ruimte voor de productie/opslag van waterstof, of ten behoeve van de waterstofvoorziening juist gekoppeld aan het eventueel benutten van de Noordelijke Houtrakpolder. Dit omdat de ruimtevraag gekoppeld aan deze alternatieve energiedrager juist zo onzeker is, en de centrale ligging van de Houtrakpolder ver bij de woongebieden vandaan gunstig is.

De vraagstelling draait de realiteit wel om. De vraag of de bereidheid er is om de Houtrakpolder te benutten is eerder in de Visie NZKG al beantwoord, inclusief de voorwaarden waaronder dat aan de orde zal zijn. Juist de heldere randvoorwaarden en vestigingscriteria zijn nodig in de hele MRA/NZKG, zodat effectief en efficiënt gebruik wordt gemaakt van de ruimte. Als ondanks dat er nog ruimte tekort is en/of de resterende (milieu)ruimte niet geschikt is dan komt de Houtrakpolder in beeld.

Deze vraag/stelling is echter wel gebaseerd op de aanname dat er een tekort aan ruimte is of zal komen. Dat zal eerst beter onderbouwd moeten worden. Desalniettemin is de Houtrakpolder wel een hele geschikte locatie voor zo'n cluster.

Ad C) Gebouwde omgeving

Gespreksonderwerp 5:afspraken herbevestigen regionale samenwerking en spreiden woningdruk?

De vraag achter de vraag is hier interessanter; waarom zouden de gemaakte afspraken over regionale spreiding van woningdruk herbevestigd moeten worden? Is er reden om aan te nemen dat de druk nu (bewust) niet goed gespreid wordt? Wat Amsterdam betreft is het positief dat ook Zaanstad en Beverwijk actief inzetten op transformatie en woningbouw (net als de vele gemeenten buiten het NZKG).
Of, is de zorg achter de vraag dat daarmee teveel woningbouw (meer dan afgesproken) neerslaat binnen het NZKG gebied? Is die zorg terecht? Klopt het, feitelijk?

Gespreksonderwerp 6: nemen we klimaatadaptatie als belangrijk uitgangspunt?
Bij de gebiedsuitwerking NZKG in de Verstedelijkingsstrategie vormt klimaatadaptatie een belangrijk onderwerp. De kans op overstroming is nog steeds erg klein maar de maatschappelijke ontwrichting zou in dit gebied is gigantisch zijn. Omdat het Noordzeekanaal hoger ligt dan de omringende polders zijn maatregelen om dit tegen te gaan relatief eenvoudig, mits van te voren meegenomen. Het bestemmen van een van de aangrenzende polders als waterbuffercapaciteit in noodgevallen is daarom een relatief simpele 'no regret' maatregel. Het zijn communicerende vaten: ook de gebouwde omgeving kan een rol vervullen in klimaatadaptatie.

Dit sluit aan op het volgende punt:

Ad D) Natuur Landschap en Water

Gespreksonderwerp 7: watersysteem, -buffering, -kwaliteit en verzilting meenemen als ruimtelijke opgave?
Het antwoord hierop kan bijna alleen maar 'ja' zijn. Het niet meenemen van deze vraag zou immers betekenen dat je ontwikkelingen (investeringen) door laat gaan zonder vooraf rekening te houden met bijv. overstromingsgevaar en het voorkomen daarvan. Verder impliceert de vraag dat deze onderwerpen nu onvoldoende worden meegenomen. In de verstedelijkingsstrategie worden natuur, landschap en water echter zo goed mogelijk meegenomen als opgave.

AD E) Gezonde Leefomgeving

Gespreksonderwerp 8:
8a) wat is de juiste balans tussen economische ontwikkeling en gezonde leefomgeving?
8b) moeten we de omgeving actiever aan de voorkant betrekken?
Op dit moment is de uitstoot van een bedrijf geen criterium voor vestiging. Vooral voor bedrijven en sectoren die veel milieuruimte gebruiken zal veel kritischer gekeken moeten worden of deze bedrijven voldoende bijdragen aan de ambities van het NZKG in relatie tot de uitstoot. Dat bedrijven hun uitstoot zoveel mogelijk beperken (en niet alleen binnen de wet opereren) en dat dit tegelijkertijd wordt gerelateerd aan de toegevoegde waarde (in geld, arbeidsplaatsen, klimaatwinst enzovoorts) is voorwaardelijk voor het maken van een afweging tussen gezonde leefomgeving en economie.